

درس اول

ایمنی و بهداشت در محیط کار

بسیاری از انسان‌ها ساعت‌های زیادی از زندگی خود را در محیط کار می‌گذرانند. برای این که بدن انسان سالم بماند، باید محیط کارگاه مناسب باشد تا به او آسیبی نرسد. در این درس، با توصیه‌هایی که رعایت آن‌ها باعث سلامتی بافنده در محیط کار می‌شود آشنا می‌شویم. همه‌ی عواملی که در محیط کار سلامت بافنده را تهدید می‌کنند، در چهار گروه قرار می‌گیرند: ۱- عوامل فیزیکی ۲- عوامل شیمیایی ۳- عوامل بیولوژیکی ۴- عوامل فردی

۱- عوامل فیزیکی

نور، دما و حرارت، رطوبت محیط کار و وسایل و ابزار کار، عوامل فیزیکی هستند. نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل فیزیکی در محیط کارگاه قالبی بافی عبارت‌اند از:

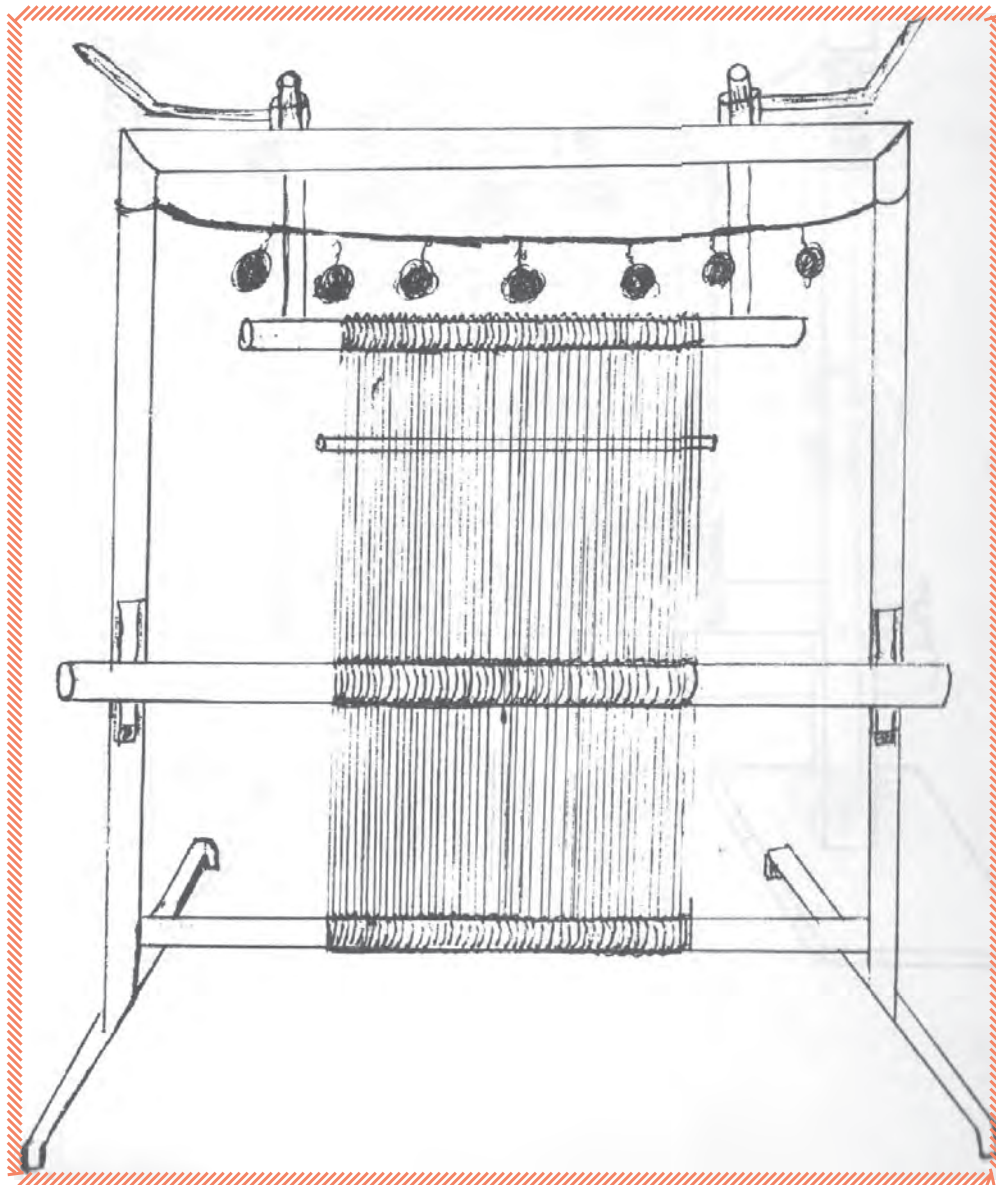
- نور محیط کارگاه باید مناسب باشد تا چشم بافنده آسیبی نبیند.
- کارگاه باید دارای پنجره و دستگاه تهویه‌ی هوا (هواکش) باشد، تا هوای محیط جریان کافی داشته باشد و پرزهای پشم از طریق تنفس وارد دهان و بینی نشوند.

- رنگ دیوارها باید روشن باشد (بهتر است سفید باشد).
- دار قالبی بافی را باید متناسب با قد بافنده تنظیم کرد.
- کف صندلی باید با روکش نرم و مناسب پوشانده شود.
- عرض نیمکت یا صندلی باید حداقل ۳۵ سانتی‌متر باشد.
- دارها استاندارد باشد.
- دار کنار بخاری قرار داده نشود.

بیشتر بدانیم

دار استاندارد، دار عمودی (ایستاده) و پایه داری است که بتوان آن را با قد بافنده تنظیم کرد تا به کمر، ستون مهره‌ها و پای او آسیبی وارد نشود.

- برای جلوگیری از خستگی پاها، زیر پای مناسب موجود باشد.
- در کارگاه جعبه‌ی کمک‌های اولیه و کپسول آتش‌نشانی وجود داشته باشد.

۲- عوامل شیمیایی

منظور از عوامل شیمیایی، مواد استفاده شده در رنگ آمیزی پشم، پنبه و هم چنین مواد پاک کننده است. نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل شیمیایی در محیط کارگاه عبارتند از:

- مواد مصرفی (پنبه، پشم و ابریشم) باید استاندارد و بهداشتی باشند تا باعث بیماری های پوستی و تنفسی بافنده نشوند.

- برای جلوگیری از ایجاد حساسیت و بیماری های تنفسی و عفونی، بافنده باید از ماسک استفاده کند تا گردوغبار وارد دهان و بینی او نشود.

- مواد شیمیایی که برای تمیز کردن کف کارگاه به کار می روند، خارج از محیط کارگاه نگهداری شوند.
- بافنده از روپوش استفاده کند تا ذرات پشم به لباس او نچسبند.
- برای مبارزه با آتش سوزی احتمالی، وجود کپسول آتش نشانی در محیط کارگاه ضروری است.

۳- عوامل فردی

عوامل فردی، عواملی هستند که تنها به خود فرد وابسته اند. نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل فردی در محیط کارگاه قالی بافی عبارت اند از:

- برای حفظ سلامتی و رفع خستگی، بافنده باید هر ۴۵ دقیقه، زمان کوتاهی حرکات ساده‌ی ورزشی انجام دهد.

- فاصله‌ی چشم بافنده تا محل بافت از ۳۵ سانتی‌متر کمتر نباشد.

- هنگام بافت، بافنده از زیر پای مناسب استفاده کند، تا پاهایش آویزان نباشند و دچار کمردرد و پا درد نشود.

در ضمن برای پانسمان و مداوای اولیه‌ی جراحات، وجود جعبه‌ی کمک‌های اولیه در کارگاه ضروری است.

۱- نور و دما جزو کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۲- مواد پاک کننده‌ی کارگاه جزو کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۳- بید، انگل‌ها و میکروب‌ها جزو کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۴- جمله‌های زیر را کامل کنید:

• نور محیط کارگاه باید مناسب باشد تا بافنده آسیبی نبیند.

• دار قالی بافی را باید متناسب با بافنده تنظیم کرد.

• برای جلوگیری از بیماری‌های تنفسی و عفونی، بافنده باید از

استفاده کند تا گرد و غبار وارد دهان و بینی او نشود.

• برای نگه داشتن پشم به مدت طولانی، باید لابه لای آن مواد گذاشت.

• برای حفظ سلامتی و رفع خستگی، بافنده باید هر ۴۵ دقیقه زمان کوتاهی

انجام دهد.

فعالیت

۱- محیط کارگاه خود را بررسی کنید :

بله	خیر
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- آیا کارگاه شما دستگاه تهویه دارد؟
- آیا نور کارگاه مناسب است؟
- آیا صندلی و دار قالی متناسب با قد شماست؟
- آیا در کارگاه جعبه‌ی کمک‌های اولیه وجود دارد؟
- آیا وسایل جعبه‌ی کمک‌های اولیه کامل است؟

پاسخ‌های خود را با پاسخ‌های دوستانتان مقایسه کنید و در صورت وجود مشکل در کارگاه، از نماینده‌ی کلاس بخواهید، با مدیر مدرسه برای رفع مشکلات صحبت کند.

۲- رفتار خود را در کارگاه از نظر رعایت نکات ایمنی و بهداشتی بررسی کنید :

بله	خیر
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- روپوش می‌پوشم.
- از زیر پای استفاده می‌کنم.
- ماسک می‌زنم.
- در حین کار برای زمان کوتاهی ورزش می‌کنم.
- پس از پایان کار، وسایل را در جایشان می‌گذارم.
- پس از پایان کار، دست‌های خود را با آب و صابون می‌شویم.

به پاسخ‌های خود نگاه کنید :

- آیا شما عوامل مؤثر بر سلامت فردی را در محیط کار رعایت می‌کنید؟

بله	خیر
☐	☐

- آیا رفتاری وجود دارد که شما باید تغییر دهید؟ توضیح دهید.

۳- درباره‌ی پرسش‌های زیر با هم کلاسی‌هایتان بحث کنید :

- چرا در محیط کارگاه روپوش می‌پوشیم؟
- چرا هنگام بافتن قالی از زیر پای استفاده می‌کنیم؟

- چرا در محیط کارگاه ماسک می‌زنیم؟
- چرا هر ۴۵ دقیقه، برای مدت کوتاهی ورزش می‌کنیم؟
- چرا پس از پایان کار، وسایل را در جایشان می‌گذاریم؟
- چرا پس از پایان کار دست‌های خود را با آب و صابون می‌شوئیم؟
- ۴- با کمک معلم خود، روش استفاده از کپسول آتش‌نشانی را تمرین کنید.
- ۵- وسایل موجود در جعبه کمک‌های اولیه را بررسی کنید و بگویید هر وسیله چه کاربردی دارد.

بیشتر بدانیم

نگهداری از قالی

عوامل نابود کننده ی قالی عبارت‌اند از: بید زدگی، آتش و رطوبت.

برای جلوگیری از بیدزدگی قالی کارهای زیر را انجام دهید:

- قالی را در هوای آزاد و دور از محیط مرطوب و تاریک قرار دهید.
- هر چند وقت یک بار، مقداری نفتالین، کافور، یا تنباکو زیر قالی قرار دهید تا بید وارد قالی نشود یا از اسپری‌های حشره‌کش و یا محلول کافور برای ضد بید کردن قالی استفاده کنید.
- اگر قالی برای مدتی طولانی پهن است، هر چند وقت یک بار آن را جابه‌جا کنید تا هوای آزاد به زیر آن برود و بید وارد آن نشود.

۲- با نگهداری درست و مناسب از قالی طول عمر آن بیشتر می‌شود. برای نگهداری از قالی توجه داشته باشید:

- اندازه‌ی قالی باید با اندازه‌ی اتاق متناسب باشد. چون اگر قسمتی از قالی تا شود، باعث ترک خوردگی آن می‌شود.

- قالی را نباید روی زمین گچی یا آهکی پهن کنید. چون گچ و آهک قالی را می‌پوسانند.
- بهتر است ریشه‌های قالی را زیر آن پنهان کنید تا در اثر رفت و آمد ساییده نشوند.

- قالی را کنار بخاری و مواد شیمیایی قرار ندهید.
- چیزهای سنگین و نوک تیز روی قالی نگذارید.

- هر چند وقت یک بار، قالی را جابه جا کنید تا همه جای آن پا بخورد.
- از تابش مستقیم نور خورشید روی قالی جلوگیری کنید.
- بهتر است برای زیر فرش از موکت استفاده کنید تا هرگونه رطوبت احتمالی را جذب کند و مانع آسیب رسیدن به قالی شود.
- اگر قالی به حالت لوله شده یا تا شده نگهداری می شود، روی قالی تنباکو یا نفتالین بریزید.

درس دوم

آشنایی با قالی

تعریف فرش

به هر زیر اندازی فرش می گویند. بنابراین می توان قالی، گلیم، نمد و زیلو را فرش دانست. امروزه برای تزئین دیوارهای خانه هم از قالی استفاده می کنند؛ مثل تابلو فرش. اما در کشور ما ایران، مردم معمولاً از قالی برای فرش کردن اتاق ها استفاده می کنند.

نوعی از قالی که با دست بافته می شود، «قالی دست باف» نامیده می شود. این گونه قالی ها ارزش زیادی دارند.

مشخصات قالی دست باف

- ۱- دارای تار و پود است.
- ۲- پرز دارد.
- ۳- پرزها دور تارها گره خورده اند.

پشت قالی دستباف

امروزه با پیشرفت علم، قالی به کمک ماشین بافته می شود که به آن «قالی ماشینی» می گویند.

پشت قالی ماشینی

- ۱- در قالی دست باف پرزها دور تارها
- ۲- ارزش قالی دست باف از قالی ماشینی است.

- ۱- در صورت امکان یک قالی دستباف را با یک قالی ماشینی مقایسه کنید.
- ۲- باکمک مربی وارد اینترنت شوید و تصویرهای انواع قالی و تابلو فرش را جست و جو و مشاهده کنید و به مقایسه ی انواع آنها بپردازید.

بیشتر بدانیم

انواع قالی از نظر اندازه

قالی در اندازه‌های گوناگون و به شکل‌های متفاوت بافته می‌شود. معروف‌ترین انواع آن عبارت‌اند از:

۱- قالی معمولی: فرشی است که مساحت آن از ۴ مترمربع بیشتر است. اندازه‌های معمولی قالی‌های مورد استفاده در خانه‌ها عبارت‌اند از: ۶ متری، ۹ متری و ۱۲ متری.

۲ × ۳ متر

۲- قالیچه: به فرش‌هایی گفته می‌شود که مساحت آن‌ها از ۴ مترمربع کمتر است.

۱ × ۱/۵ متر

۳- کناره: فرش است که در راهروها و راه پله‌ها پهن می‌کنند (اندازه‌ی آن مثلاً می‌تواند 3×10 متر باشد).

3×10 متر

۴- پادری: به قالیچه‌هایی که اندازه‌ی آن‌ها متناسب با پاگرد در است، پادری می‌گویند.

۵- پُشتی: قالیچه‌هایی هستند که مساحت آن‌ها کمتر از یک متر مربع است (اندازه‌ی آن‌ها مثلاً می‌تواند 60×90 سانتی متر باشد).

60×90 سانتی متر

درس سوم

تشخیص و انتخاب مواد اولیه‌ی قالی بافی

مواد اولیه بافت قالی

همان طور که برای تهیه ی هر غذایی به موادی خاص نیاز است، برای بافتن یک قالی هم به مواد اولیه احتیاج

داریم.

مواد اولیه ای که در قالی بافی به کار می روند، عبارت اند از :

۱- پشم

۲- پنبه

۳- ابریشم

الیاف ابریشمی

الیاف پنبه ای

الیاف پشمی

امروزه از الیاف دیگری هم که ساخته ی دست بشر هستند، در قالی بافی استفاده می شود که به آن ها «الیاف

مصنوعی» (مانند پلی استر و ریون) می گویند.

این الیاف در بافت قالی های ماشینی به کار می روند.

تشخیص و انتخاب مواد اولیه‌ی قالی بافی

الف) پشم: الیافی که روی بدن گوسفند، بز و شتر می‌روید. «پشم» نامیده می‌شود. به پشم‌هایی که بسیار ظریف هستند و در لابه‌لای موی بز یا شتر می‌رویند «کرک» گفته می‌شود. پشم گوسفند را در فصل‌های بهار و پاییز می‌چینند. پشمی که در فصل بهار چیده می‌شود، به علت مناسب‌تر بودن آب و هوا و بهتر بودن غذای گوسفند، نازک، براق، محکم، بلند و نرم است. چیدن پشم به دو روش انجام می‌شود: با قیچی دستی و با قیچی برقی.

در قالی‌بافی، از پشم بیشتر برای پرز قالی (گره قالی) استفاده می‌شود، ولی در بعضی از گبه‌ها، پشم برای چله‌کشی هم به کار می‌رود. **ب) پنبه:** الیافی است که از گیاه پنبه (غوزه‌ی پنبه) به دست می‌آید و چون محکم و بادوام است، در قالی‌بافی، برای چله‌کشی و بودگذاری به کار می‌رود.

ج) ابریشم : دو نوع ابریشم وجود دارد :

۱- ابریشم طبیعی

۲- ابریشم مصنوعی

ابریشم طبیعی الیافی است که از پیله‌ی کرم ابریشم به دست می‌آید.

رنگ ابریشمی که از پیله‌ی کرم ابریشم به دست می‌آید، کمی مات است به این ابریشم «ابریشم خام» می‌گویند.

برای این که ابریشم شفاف و براق تر شود، باید آن را پخت تا مواد اضافی آن از بین برود. به ابریشم براق و تمیز

«ابریشم پخته» می‌گویند.

ابریشم مصنوعی الیافی است که از مواد شیمیایی به دست می‌آید.

ابریشم طبیعی از ابریشم مصنوعی ظریف تر است . به همین دلیل در بافت قالی‌های بسیار ظریف و گران قیمت،

از آن برای گره زدن و گاهی برای چله‌کشی استفاده می‌کنند.

- ۱- مواد اولیه ی قالی بافی را نام ببرید.
- ۲- به پشم هایی که بسیار ظریف هستند، می گویند.
- ۳- برای بافت قالی های خیلی ظریف معمولاً از استفاده می شود.
- ۴- جنس الیافی که برای چله کشی و پود گذاری در قالی بافی استفاده می شود، چیست؟
- ۵- از الیاف مصنوعی در بافت استفاده می شود.

- ۱- الیاف کارگاه خود را بررسی کنید و جنس هر کدام را مشخص کنید.
- ۲- دو نوع پشمی را که مربی در اختیار شما قرار می دهد، بررسی کنید. کدام یک از آنها کُرک است؟ چرا؟

بیشتر بدانیم

انواع قالی از نظر مواد مصرفی

قالی‌ها با توجه به موادی که در بافت آن‌ها به کار می‌روند، به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

۱- قالی پشمی: تار (چله)، پود و پرز (گره) این نوع قالی از جنس پشم است. اما در بعضی قالی‌های پشمی، جنس تار و پود از پنبه است.

۲- قالی تمام ابریشم: نوعی قالی است که تار، پود و پرز آن از جنس ابریشم است.

۳- قالی گل ابریشم : گل‌های این قالی از جنس ابریشم است. معمولاً چله‌ی این نوع قالی‌ها نیز از ابریشم است.

۴- قالی زمینه‌ی ابریشم : نوعی قالی است که زمينه‌اش از جنس ابریشم و بقیه‌ی قسمت‌های آن، از جنس نخ‌های دیگر است.

۵- قالی سوف : زمینه‌ی این قالی پود کلفت و نازک است و گل هایش، با نخ‌های دیگر به حالت برجسته بافته می‌شوند.

